

Briselē, 2024. gada 11. oktobrī
(OR. en)

14450/24

ELARG 131
COEST 554
CODEC 1931
CADREFIN 148
FIN 899
ECOFIN 1137
BUDGET 60
POLGEN 131

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2024. gada 10. oktobris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2024) 470 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REGIONU KOMITEJAI
Paziņojums par Moldovas izaugsmes plānu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2024) 470 final.

Pielikumā: COM(2024) 470 final

Briselē, 9.10.2024.
COM(2024) 470 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Paziņojums par Moldovas izaugsmes plānu

IEVADS

Eiropas Savienības (ES) paplašināšanās politika vēl aizvien ir ļoti svarīga, lai aizsargātu un veicinātu miermīlīgu, stabilu, spēcīgu un vienotu Eiropu. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu atkārtoti apliecina nepieciešamību veikt izlēmīgas ģeostatēģiskas investīcijas šajā politikā. Moldovas Republikas (turpmāk “Moldova”) pilnvērtīga dalība Eiropas Savienībā ir ES politiskajās, ekonomiskajās un drošības interesēs. Tā ir tieša atbilde uz Moldovas iedzīvotāju cerībām integrēties Eiropā, kas tādējādi palīdz stiprināt stabilu un plaukstošu demokrātiju, uzlabot Moldovas iedzīvotāju ikdienas dzīves ekonomiskos un sociālos aspektus un – galu galā – panākt drošāku, miermīlīgu un pārticīgāku nākotni. Eiropas Savienībai tagad jāsniedz Moldovai vajadzīgais atbalsts, lai paātrinātu valsts ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī Moldovas pievienošanās procesu, pamatojoties uz reformām, kuras saistītas ar ES, un īstenojot jaunu Moldovas izaugsmes plānu.

Moldovas konverģence ar ES vienoto tirgu sākās 2014. gadā, kad provizoriski stājās spēkā ES un Moldovas Asociācijas nolīgums¹, kurš ietvēra padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*DCFTA*). Izmantojot Austrumu partnerības ekonomikas un investīciju plānu (EIP)², Eiropas Savienība sadarbībā ar starptautiskajām finanšu iestādēm jau ir mobilizējusi 1,6 miljardus euro, kas paredzēti publiskajām un privātajām investīcijām pamatprojektos Moldovā. EIP ir bijusi izšķiroša nozīme investīciju novirzīšanā uz tādām kritiski svarīgām nozarēm kā savienojamība, energoefektivitāte, uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja. Covid-19 pandēmija un smagais ekonomiskais un sociālais slogs, ko Moldovai radījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un Krievijas centieni destabilizēt valsti ar dezinformācijas kampaņu starpniecību, kā arī enerģētikas un ekonomikas jomā noteiktie piespieduma pasākumi³ ir palēninājuši Moldovas atveseļošanos. Moldovas iekšzemes kopprodukts (IKP) uz vienu iedzīvotāju 2023. gadā sasniedza 29 % no ES vidējā rādītāja, kas liecina par būtisku sociālekonomiskās konverģences atšķirību ar Eiropas Savienību.

Ņemot vērā šos sarežģītos apstākļus, Moldova, kopš tā 2022. gada martā iesniedza pieteikumu pievienoties Eiropas Savienībai, ir apliecinājusi noturību un pastāvīgi īstenojusi reformas, kuras ir būtiskas tās turpmākajā ceļā uz pievienošanos. Reformu saistību rezultātā Moldovai 2022. gada jūnijā tika piešķirts ES kandidātvalsts statuss, un 2024. gada jūnijā tika uzsāktas pievienošanās sarunas. Taču, ņemot vērā pašreizējo ekonomikas izaugsmes ātrumu un lēno konverģences tempu, valsts nespēs panākt strauju progresu virzībā uz ES, ja nesaņem turpmāku izšķirīgu politisko un ekonomisko atbalstu.

Eiropas Savienība ir atzinusi, ka ir svarīgi atbalstīt Rietumbalkānu partnerus, izmantojot 2023. gadā ierosināto jauno izaugsmes plānu Rietumbalkāniem⁴. Moldovas izaugsmes plāna mērķis ir risināt problēmas, kas ir līdzīgas Rietumbalkānu valstu problēmām, kas panākams, veicinot sociālekonomisko konverģenci ar Eiropas Savienību un atbalstot pievienošanās procesu, kura pamatā ir ar ES saistītu reformu īstenošana. Moldovas izaugsmes plāns dos jaunu

---

¹ Asociācijas nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Moldovas Republiku, no otras puses; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:22014A0830(01)).

² SWD(2021) 186 final.

³ Krievija 2023. gada 4. decembrī ieviesa pilnīgu aizliegumu importēt dārzeņus un augļus no Moldovas.

⁴ COM(2023) 691 final.

un salīdzināmu stimulu Moldovas ekonomikai un sabiedrībai. Plāns, kura pamatā ir trīs pīlāri, paātrinās sociālekonomiskas un fundamentālas reformas (1. pīlārs), uzlabos piekļuvi ES vienotajam tirgum (2. pīlārs) un palielinās finansiālo palīdzību ar īpaša Moldovas reformu un izaugsmes mehānisma starpniecību (3. pīlārs). Plāns kopā ar minēto mehānismu ļaus veikt un stimulēs reformas un investīcijas, kas vajadzīgas, lai paātrinātu pievienošanās procesu, kā arī Moldovas ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi un dekarbonizāciju valsts iedzīvotāju labā.

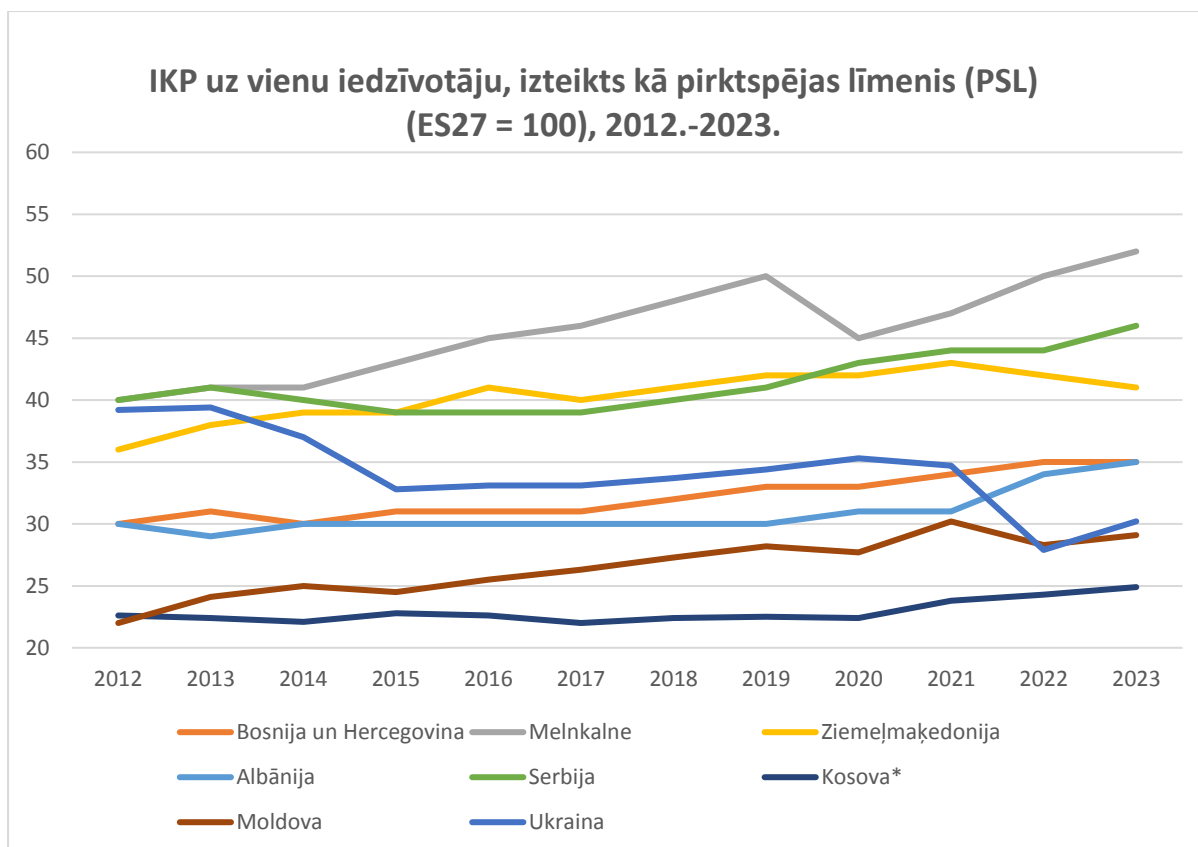
Ar Moldovas izaugsmes plānu tiks novērsti strukturālie pamattrūkumi, kas kavē Moldovas izaugsmes potenciālu, stiprinot valsts konkurētspēju, atbalstot nozīmīgas investīcijas privātajā sektorā un infrastruktūrā, uzlabojot ekonomikas pārvaldību, attīstot valsts sociālo kapitālu, atbalstot zaļo un digitālo pārkārtošanos un veicinot tiesiskumu un korupcijas apkarošanas centienus. Plāns palīdzēs Moldovai attīstīt funkcionējošu un atvērtu tirgus ekonomiku, kas spēj izturēt konkurences spiedienu un tirgus konjunktūru Eiropas Savienībā. Paātrināta saskaņošana ar ES tiesību aktiem un standartiem arī veicinās Moldovas pakāpenisku integrāciju ES vienotajā tirgū, sniedzot dažas no priekšrocībām, kuras saistītas ar dalību Eiropas Savienībā, jau pirms pievienošanās, kas savukārt veicinās ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi un radīs darbvietas.

1. MOLDOVAS PAŠREIZĒJĀ SOCIĀLEKONOMISKĀ SITUĀCIJA

Kaut arī pašreizējā valdība ir spējusi tikt galā ar vienlaicīgi notiekošajām krīzēm, Moldovas ekonomikai pēdējos gados ir bijušas grūtības uzlabot savu ekonomisko konvergenci ar Eiropas Savienību. Valsts IKP uz vienu iedzīvotāju 2023. gadā ir sasniedzis 29 % no ES vidējā rādītāja, kas tādējādi atpaliek no vairuma Rietumbalkānu valstu. Valsts ekonomika tikai lēnām atgūstas no nesenajiem ārējiem satricinājumiem un recesijām, ko izraisīja Covid-19 pandēmija un saasināja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tas, ka Krievija izmanto enerģiju kā ieroci, kā arī tam sekojošās krīzes enerģētikas un bēgļu jomā⁵. Paredzams, ka ekonomikas atveseļošana turpināsies 2024. un 2025. gadā, kaut arī tiek prognozēts, ka ikgadējais IKP pieaugums saglabāsies zem līmeņa, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu strauju konvergenci ar ES vidējo rādītāju.

---

⁵ Pēc tam, kad IKP 2020. gadā Covid-19 pandēmijas dēļ bija sarucis par 8 %, 2021. gadā sekoja spēcīga atgūšanās (14 %), savukārt 2022. gadā – pēc Krievijas agresijas kara pret Ukrainu sākuma – Moldovas ekonomika atkal saruka par 5 %. Ekonomika arī saskārās ar enerģētisko krīzi, kas ir saistīta ar ekonomikas atkarību no Krievijas gāzes, kā arī ar lielu sausumu, kurš ietekmēja lauksaimniecisko ražu, kas ir ļoti svarīga Moldovas ekonomikas sniegumam. Moldovas ekonomikā pakāpeniski sākās atveseļošanās posms, kaut arī tas noritēja lēnā tempā, proti, reālā IKP pieaugums 2023. gadā sasniedza 0,7 %.

Avots: Eurostat un Pasaules Banka.

* Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244(1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

Moldovas ekonomika ir cietusi arī no tā, ka gadiem ilgi ieguldījumi nav tikuši veikti pietiekamā apmērā, savukārt ekonomikas diversifikācija vēl aizvien ir vāja. Valsts eksportu galvenokārt veido lauksaimniecības un rūpniecības ražojumi ar zemu pievienoto vērtību, piemēram, graudaugi un eļļas augu sēklas, elektroiekārtas un tekstilizstrādājumi. Tā kā trūkst kvalificēta darbspēka, ekonomikai ir zems ražīgums un valstī ir viens no augstākajiem emigrācijas rādītājiem Eiropā, Moldovai ir grūtības paturēt kvalificētu cilvēkkapitālu, kas vajadzīgs valsts ekonomikas izaugsmei. Publiskās investīcijas kā procentuālā daļa no IKP joprojām ir nelielas, kas samazina šo investīciju spēju modernizēt vitāli svarīgo enerģētikas, digitālo un transporta infrastruktūru. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir vēl vairāk palielinājis grūtības piesaistīt ārvalstu tiešos ieguldījumus (ĀTI). Valstij piederošu uzņēmumu aktīvi, kas veido aptuveni vienu piektdaļu no Moldovas IKP, rada fiskālo slogu ekonomikai un veicina tirgus konkurences trūkumu un neefektivitāti.

Apvienojumā ar kopumā vāju darījumdarbības vidi un atkarību no enerģijas importa šie trūkumi rada būtiskus šķēršļus Moldovas spējai ievērojamā apmērā izmantot iespējas, ko sniedz *DCFTA* nolīgums ar Eiropas Savienību. *DCFTA* ietver ļoti būtisku neizmantotu potenciālu, kura apgūšanai Moldovai ir ne tikai jāpalielina eksporta apjoms lauksaimniecības, ražošanas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un citās pakalpojumu nozarēs, bet arī jāpaaugstina šāda eksporta pievienotā vērtība.

Vērienīga reformu un ieguldījumu stratēģija varētu būt katalizators, kas ļautu sasniegt šos mērķus.

2. MOLDOVAS IZAUGSMES PLĀNA UN GALVENIE PĪLĀRI

Laikā, kad Moldova atgūstas no nesenajiem ārējiem satricinājumiem, ir nepieciešams sniegt valstij būtisku atbalstu, lai tā varētu izmantot savas ekonomiskās iespējas, paātrināt konvergenci un veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi par labu saviem iedzīvotājiem. Lai laikus panāktu progresu, ierosinātais Moldovas izaugsmes plāns – tāpat kā Ukrainas un Rietumbalkānu plānu gadījumā – būs vērsts uz šādiem trim pīlāriem:

- 1) ***paātrināt sociālekonomiskas un fundamentālas reformas***⁶, izmantojot atbalstu, kas paredzēts īpašā reformu programmā, kura ir cieši saistīta ar Moldovas pievienošanās procesu Eiropas Savienībai;
- 2) ***uzlabot piekļuvi ES vienotajam tirgum***, pamatojoties uz iespējām, ko sniedz padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības zona un līdzdalība ES programmās un politikas virzienos – tas ir atkarīgs no Moldovas atbilstības attiecīgajiem ES vienotā tirgus noteikumiem;
- 3) ***palielināt finansiālo palīdzību***, lai atbalstītu sociālekonomisko un fundamentālo reformu īstenošanu un veicinātu investīciju piesaistīšanu, kas panākams ar tāda īpaša Moldovas reformu un izaugsmes mehānisma starpniecību, kura ietvaros līdzekļu izmaksa ir atkarīga no reformu progresa.

Ar šiem trīs pīlāriem, kas ir savstarpēji pastiprinoši un balstās uz reformu procesu saskaņā ar asociācijas nolīgumu/*DCFTA* un EIP rezultātiem, tiek risinātas strukturālās pamatproblēmas, kuras kavē valsti tās izaugsmes ceļā, un tie varētu palīdzēt Moldovai nākamajā desmitgadē divkārtot ekonomikas apjomu. Saskaņā ar pašreizējo paplašināšanās metodiku⁷ minētie trīs pīlāri arī paātrinās *acquis* pieņemšanu un īstenošanu un sniegs ar integrāciju saistītus sociālekonomiskos ieguvumus jau pirms pievienošanās Eiropas Savienībai. Šajā sakarā fundamentālas reformas, tai skaitā tiesiskuma un pamattiesību nostiprināšanai, ir neatņemams elements ar integrāciju saistīto ieguvumu izmantošanai un labvēlīgas vides radīšanai privāto investīciju piesaistei, kā arī ilgtspējīgas ekonomiskās izaugsmes veidošanai, vienlaikus samazinot emisijas.

1. pīlārs — paātrināt sociālekonomiskas un fundamentālas reformas ar īpašas reformu programmas palīdzību

Lai paātrinātu Moldovas ilgtspējīgu un iekļaujošu sociālekonomisko konvergenci ar Eiropas Savienību jau pirms pievienošanās, Moldovas izaugsmes plāna centrā būs reformu programma. Reformu programma palīdzēs strukturēt un nodrošināt Moldovas vērienīgās reformu

⁶ Pamatjautājumu kopa ietver šādas sadaļas: tiesu iestādes un pamattiesības (23. sadaļa), tiesiskums, brīvība un drošība, ekonomiskie kritēriji, demokrātisko iestāžu darbība, valsts pārvaldes reforma (24. sadaļa), publiskais iepirkums (5. sadaļa), statistika (18. sadaļa), finanšu kontrole (32. sadaļa).

⁷ COM(2020) 57 final.

iniciatīvas, stimulējot šo iniciatīvu īstenošanu un padarot iespējamās papildu investīcijas. Reformu programmas pamatā būs Moldovas valsts attīstības stratēģija⁸, valsts ekonomikas attīstības stratēģija 2030. gadam, valsts nozaru stratēģijas, ES un Moldovas Asociācijas programma 2021.–2027. gadam, esošie ieteikumi, kas ietverti ikgadējās paplašināšanās paketēs, ekonomikas un finanšu dialoga secinājumi un ekonomikas reformu programma (ERP), kā arī prioritārais rīcības plāns 2023. un 2024. gadam⁹. Moldovas izstrādāto reformu programmu novērtēs un apstiprinās Eiropas Komisija.

Reformu programmā tiks izklāstītas prioritārās reformas sociālekonomiskās attīstības jomā, pamatojoties uz šādiem **galvenajiem ekonomikas izaugsmes virzītājspēkiem**: ekonomikas konkurētspēja; ekonomikas noturība, tostarp infrastruktūra un enerģētika; ekonomikas pārvaldība; sociālais kapitāls un zaļā un digitālā pārkārtošanās.

Lai veicinātu **ekonomikas konkurētspēju**, reformu programmā būs iekļautas darbības, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi un atbalstu MVU, tostarp no regulatīvā viedokļa, īstenojot jauno rūpniecības politiku un veicināt eksportu un investīcijas ar nolūku palīdzēt vietējiem uzņēmumiem integrēties globālajās vērtības ķēdēs. **Ekonomikas noturības** stiprināšanai būs vajadzīgas strukturālas reformas, lai novērstu Moldovas savienojamības trūkumu, jo īpaši saskaņojot transporta, enerģētikas un digitālo politiku un gādājot par ievērojami lielākiem ieguldījumiem šajās svarīgajās nozarēs. Turklāt būs vajadzīgi uzlabojumi **ekonomikas pārvaldībā**, tostarp ar publisko finanšu pārvaldības stiprināšanas palīdzību, kas panākams, izmantojot revīzijas un kontroles sistēmas, novēršot valstij piederošo uzņēmumu neefektivitāti un samazinot šādu uzņēmumu dominējošo stāvokli ražošanas nozarēs.

Attiecībā uz **sociālo kapitālu** būs vajadzīgi pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt reformas izglītības, prasmju, iekļaujošas nodarbinātības un darba tirgū pastāvošo iespēju jomā, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, dzimumu līdztiesībai un ekonomisko iespēju nodrošināšanai sievietēm, kā arī sociālajai aizsardzībai un veselībai.

Visbeidzot, ievērojot Moldovas apņemšanos līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, **zaļā pārkārtošanās** kā horizontāla prioritāte palīdzēs Moldovai dekarbonizēt savu ekonomiku un infrastruktūru un samazināt vides degradāciju un piesārņojumu. Minētā prioritāte pievērsīsies resursu produktivitātei un aprites ekonomikai, biodaudzveidībai, videi ar nelielu oglekļa saturu un vides jomā strādājošo iestāžu stiprināšanai.

Reformu programmā tiks izklāstītas galvenās reformas atbilstīgi **visiem** ES pievienošanās procesa **pamatprincipiem**, ņemot vērā to, ka šīs reformas ir transversālas, ka tām ir centrāla loma pievienošanās procesā un ka tās ir svarīgas plaukstošai ekonomikai un veselīgai uzņēmējdarbības videi, kā arī investoru uzticībai. Reformas stiprinās tiesiskumu, cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību, kā arī iekšlietu pārvaldību, tostarp vīzu politikas saskaņošanu ar Eiropas Savienību. Turklāt ar reformām tiks aizsargātas pamattiesības, tostarp vārda brīvība un demokrātisko iestāžu darbība, un tiks pastiprināta Moldovas valsts pārvaldes reforma.

---

⁸ [LP315/2022 \(legis.md\)](#).

⁹ Prioritārais rīcības plāns, kā 2023. un 2024. gadā pastiprināti īstenot *DCFTA* komponentu Asociācijas nolīgumā starp Moldovas Republiku un Eiropas Savienību: [EU trade relations with Moldova \(europa.eu\)](#).

Reformu programmas sekmīga īstenošana noteiks Moldovas izaugsmes plāna īstenošanas tempu, proti, ES finansējuma izmaksa reformu un izaugsmes mehānisma ietvaros būs atkarīga no panāktā progresā un palīdzēs paātrināt pievienošanās sarunu tempu.

2. pīlārs — uzlabot Moldovas piekļuvi ES vienotajam tirgum

Viens no izaugsmes plāna galvenajiem mērķiem ir nodrošināt valstij vairāk iespēju veidot dziļākas saiknes ar ES vienoto tirgu. Tas gan pakāpeniski stiprinās Moldovas spēju izturēt konkurences spiedienu tirgū, gan nodrošinās piekļuvi augstākas vērtības preču un pakalpojumu tirgum visās uz eksportu orientētajās nozarēs, tādējādi veicinot ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un radot jaunas darbvietas. Izaugsmes plāna mērķis ir radīt Moldovas un ES eksportētājiem vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kas tiks panākts, piemērojot Moldovas izstrādājumiem ES normas un standartus.

Izaugsmes plānā ir ierosinātas mērķorientētas darbības šādās piecās prioritārajās jomās, kurās Moldova var veikt tūlītējus pasākumus, lai palielinātu vienotā tirgus sniegtās priekšrocības: i) preču brīva aprīte un integrācija piegādes ķēdēs; ii) tirdzniecības un transporta savienojumu atvieglošana; iii) integrācija ES enerģijas tirgū; iv) integrācija digitālajā tirgū un v) piekļuve vienotajai euro maksājumu telpai (*SEPA*).

Tūlītēji pasākumi būs vērsti uz preču brīvu aprīti, pievēršoties standartizācijai, sertifikācijai, atbilstības novērtēšanai un tirgus uzraudzībai, kas palīdzēs palielināt Moldovas eksporta apmēru uz vienoto tirgu. Tad, kad valsts sasniegs vajadzīgo sagatavotības līmeni, būs iespējama papildu piekļuve. Var atvieglot robežšķērsošanas procesus, tostarp muitas procedūras, un var uzlabot vispārēju piegādes ķēdes drošību, kas panākams, Moldovai pievienojoties Konvencijai par kopīgu tranzīta procedūru un **tirdzniecības un transporta savienojumos** izmantojot Tirdzniecības kontroles un ekspertu sistēmu (*TRACES*). Turklāt tiks izpētītas iespējas racionalizēt robežprocedūras, lai atvieglotu tirdzniecības plūsmas. Moldovas piekļuve **vienotajai euro maksājumu telpai** (*SEPA*), kas ir atkarīga no vajadzīgo kritēriju izpildes un Eiropas Maksājumu padomes lēmuma, stimulēs pārrobežu mēroga tirdzniecību un ieguldījumus. Attiecībā uz integrāciju digitālajā vienotajā tirgū tiks atbalstītas iespējas pievienoties ES viesabonēšanas zonai, kā arī iesaistīšanās **ES pamatiniciatīvās**, tostarp tādās kā ES digitālās identitātes maks un ES kiberdrošības rezerve.

Citas iespējamās sadarbības jomas ir **kritiski svarīgas zāles, e-komercija un prasmju atzišana**. Izmantojot piekļuvi Kritiski svarīgo zāļu aliansei, Moldova varētu veidot stratēģiskas partnerības, lai nodrošinātu kritiski svarīgu zāļu piegādi. Varētu attīstīt ar e-komerciju saistītus pakalpojumus, tostarp paku piegādes pakalpojumus un tūrisma pakalpojumus. Sadarbība prasmju un kvalifikāciju atzišanas jomā veicinātu to, ka Moldovas pilsoņiem ir labāka piekļuve ES darba tirgum (sk. pielikumu).

Moldovai jau tagad ir ciešas attiecības ar ES kaimiņvalstīm tirdzniecības jomā, kuras apmērs pēdējo desmit gadu laikā ir divkāršojies. Būtu jāizpēta turpmākas iespējas, kā atbalstīt tirdzniecības apmēra un pievienotās vērtības pieaugumu, kā arī ieguvumi, kurus Moldova, iespējams, gūtu, vēl vairāk stiprinot tirdzniecības attiecības ar Ukrainu. Uzlabotai Moldovas piekļuvei ES vienotajam tirgum par labu nāk arī tas, ka Moldova ir Centrāleiropas brīvās

tirdzniecības zonas (CEFTA)¹⁰ dalībniece. Šajā sakarā sagaidāms, ka Moldova turpinās konstruktīvi atbalstīt šīs reģionālās organizācijas darbu. Tiks sniegta papildu palīdzība, lai uzlabotu valsts reģionālās attīstības politiku un viedo specializāciju, ņemot vērā starpreģionālo sadarbību Eiropas Savienībā, tostarp Donavas un Melnās jūras reģionos¹¹.

3. pīlārs — palielināt finansiālo palīdzību, lai atbalstītu sociālekonomiskās un fundamentālās reformas un piesaistītu investīcijas

Eiropas Savienībai ir bijusi svarīga loma vajadzīgās finansiālās palīdzības sniegšanā, lai pēdējo gadu laikā stiprinātu Moldovas noturību, un tā ir piedāvājusi mērķorientētu atbalstu. Kopš 2021. gada Eiropas Savienība ir atkārtoti stingri apliecinājusi savu atbalstu un solidaritāti ar Moldovu, darot pieejamus aizdevumus un neatmaksājamu atbalstu 2,2 miljardu euro apmērā. Moldova patlaban saņem ES atbalstu Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta (NDICI) ietvaros. Finansējums ir ticis novirzīts, izmantojot dažādus atbalsta veidus, piemēram, tādus kā tiešs budžeta atbalsts, makrofinansiāla palīdzība, līdzdalība ES programmās un projekti, kuri tiek īstenoti ar starptautiskām finanšu iestādēm un kurus garantē no ES budžeta.

Ņemot vērā valsts virzību uz pievienošanos Eiropas Savienībai, Moldovas reformu un izaugsmes mehānisma (mehānisms) mērķis ir sniegt **lielāku finansiālo atbalstu** visaptverošās reformu programmas īstenošanai. Investīcijas palīdzēs Moldovai pilnībā atraišīt savu potenciālu ilgtspējīgas ekonomiskās un sociālās attīstības ziņā salīdzinājumā ar ES dalībvalstīm, tādējādi uzlabojot dzīves līmeni un paātrinot Moldovas pievienošanos Eiropas Savienībai.

Ar mehānismu, kas tiesību akta priekšlikuma veidā tiek atsevišķi iesniegts Eiropas Parlamentam un Padomei, tiks izmaksāts atbalsts līdz 1,8 miljardu euro apmērā, un tas ir veidots līdzīgi kā Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisms¹². Minētais mehānisms tiks finansēts no divpusējiem piešķirumiem 420 miljonu euro apmērā, kas Moldovai paredzēti NDICI ietvaros un aptver 2025.–2027. gada laikposmu. Daļa no šīs summas tiks izmantota, lai piesaistītu **aizdevumus**, kas tiks tieši izmaksāti Moldovas valsts budžetam, lai paātrinātu reformu programmā izklāstītās reformas un nodrošinātu vajadzīgās investīcijas. Šiem aizdevumiem būs ļoti izdevīgi nosacījumi, ar ilgu atmaksas laiku un izdevīgām procentu likmēm. No divpusējā finansējuma līdzekļiem joprojām tiks sniegts **neatmaksājams** finansiāls atbalsts, tostarp tehniskā palīdzība, kas paredzēta tam, lai atbalstītu izaugsmes plāna prioritāšu īstenošanu un sniegtu atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai. Moldova arī turpmāk gūs labumu no reģionālām iniciatīvām, kā arī piedalīsies ES programmās.

Izmaksu veikšana mehānisma ietvaros būs atkarīga no reformu programmā norādīto konkrēto reformu un investīciju īstenošanas, kas kalpos par maksājumu saņemšanas nosacījumiem, t. i.,

---

¹⁰ 2006. gadā noslēgtajā Centrāleiropas brīvās tirdzniecības nolīgumā (CBTN) Rietumbalkānu valstis un Moldova tiek apvienotas reģionālā tirdzniecības zonā ar mērķi liberalizēt preču un pakalpojumu tirdzniecību reģionā. CBTN paredzētie pasākumi 2020. gadā tika iestrādāti Kopējā reģionālā tirgus rīcības plānā.

¹¹ It īpaši pateicoties ES stratēģijai Donavas reģionam un Kopīgajai jūrlietu programmai Melnās jūras reģionam.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1449 (2024. gada 14. maijs), ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu.

līdz ar to izpildi tiks piešķirti jaunajā reformu un izaugsmes mehānismā paredzētie līdzekļi saskaņā ar iepriekš noteiktu laika grafiku.

Sasaistot palielināto finansiālo atbalstu, kas paredzēts 3. pīlārā, ar reformu programmu 1. pīlārā ietvaros, kā arī ar 2. pīlāra piedāvātajām iespējām (piekļuve ES vienotajam tirgum), izaugsmes plāns atbalstīs Moldovas sociālekonomisko konvergenci ar Eiropas Savienību, kā arī Moldovas pievienošanās procesu, jo tiks paātrināta saskaņošana ar ES vērtībām, tiesību aktiem un standartiem.

Paredzams, ka ar mehānisma starpniecību tiks piesaistītas jaunas investīcijas aptuveni 2,5 miljardu euro apmērā no starptautiskajām finanšu iestādēm un privātā sektora. Šis būtiskais publisko un privāto investīciju pieaugums būs cieši saistīts ar reformu programmas īstenošanu, lai izveidotu enerģētikas, transporta un digitālās savienojamības infrastruktūru, kas ir vajadzīga uzņēmumu un tirdzniecības uzplaukumam. Ar mehānismu arī piesaistīs investīcijas, lai palīdzētu Moldovai tās virzībā uz dekarbonizāciju. **Kaimiņattiecību politikas investīciju platforma (NIP)**¹³ būs galvenais instruments šo investīciju veikšanai. Minētā platforma balstīsies uz darbu, kas jau paveikts Moldovai paredzētā EIP¹⁴ ietvaros, saskaņā ar kuru tika virzītas investīcijas tādās svarīgās nozarēs kā savienojamība, energoefektivitāte, uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja.

Izaugsmes plāns, kurā galvenā uzmanība ir pievērsta reformu programmai un ar to saskaņotajām investīcijām, būs spēcīgs stratēģisks satvars un varētu atbalstīt Moldovas centienus līdzekļu devēju koordinācijas jomā, it īpaši saistībā ar Moldovas partnerības platformu, kurā iesaistījušās ES dalībvalstis, G7 valstis, starptautiskie partneri un līdzīgi domājoši partneri.

SECINĀJUMS

Moldova ir ceļā uz pievienošanos Eiropas Savienībai. Ņemot vērā ietekmi, ko rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un Krievijas hibrīdkarš pret Moldovu, Moldova joprojām saskaras ar būtiskām problēmām aktivizēt savu ekonomikas izaugsmi un pienācīgā tempā īstenot sociālekonomiskas reformas. Laikā, kad tiek īstenots izaugsmes plāns Rietumbalkāniem, Moldovas izaugsmes plāns ir ES piedāvājums, kas ir ticis laicīgi izvērts, lai palīdzētu Moldovai uzlabot ilgtspējīgas ekonomikas attīstības perspektīvu un paātrināt fundamentālās reformas, kuras ir vajadzīgas ekonomiskās konverģences atšķirības mazināšanai.

Pateicoties saviem trīs savstarpēji saistītajiem pīlāriem, plāns atbalstīs **Moldovas integrāciju Eiropas Savienībā un tās vienotajā tirgū**. Tā mērķis ir pārvarēt strukturālās problēmas un veicināt fundamentālas reformas tiesiskuma jomā un cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību. Ar plāna palīdzību tiks novērsts ievērojams investīciju trūkums infrastruktūrā un uzņēmumos, sekmēta zaļā un digitālā pārkārtošanās un palielināts ražīgums, koncentrējoties uz svarīgākajām nozarēm ar augstu izaugsmes potenciālu. Visbeidzot, tas potenciāli ļaus

---

¹³ NIP ir mehānisms, kura mērķis ir piesaistīt papildu finansējumu, lai finansētu infrastruktūras projektus ES austrumu un dienvidu kaimiņreģionā. Mehānisma ietvaros apvieno dotācijas no Eiropas Savienības un ES dalībvalstīm, un tās tiek izmantotas, lai piesaistītu aizdevumus no Eiropas finanšu iestādēm, kā arī pašu partnervalstu iemaksas.

¹⁴ Ar EIP palīdzību jau ir piesaistītas publiskās un privātās investīcijas 1,6 miljardu apmērā, kas apliecina šā plāna efektivitāti resursu piesaistīšanā un ekonomikas noturības uzlabošanā.

Moldovas ekonomikai nākamajā desmitgadē dubultot savu apmēru un piesaistīt jaunus kapitālieguldījumus. Tas palīdzēs atvieglot 5000 jaunu uzņēmumu izveidi, kā arī palīdzēs 100 000 Moldovas iedzīvotāju atrast darbu.

Lai pilnībā izmantotu izaugsmes plāna sniegtās priekšrocības, Moldovai jāīsteno reformas un **jānodrošina visaptveroša pieeja, kurā iesaistīti visi sabiedrības slāņi**. Tam savukārt būtu jānodrošina ātrāka saskaņošana ar ES tiesību aktiem un standartiem, kā arī reformu veikšana jomās, kas ir fundamentāli svarīgas paplašināšanās procesam. Efektīvai īstenošanai būs vajadzīgs stabils mehānisms, ar ko tiek nodrošināta spēcīga starpiestāžu koordinācija visā valstī.

Izaugsmes plāns kalpos kā stratēģisks ceļvedis investīcijām turpmākajos gados, un tas būs platforma labākai līdzekļu devēju koordinācijai, kā arī nodrošinās plašu un mērķorientētu atbalstu būtiskām reformām un investīcijām.

Veicinot spēcīgu un noturīgu ekonomiku, Moldovas izaugsmes plāns sniegs taustāmus ieguvumus visiem iedzīvotājiem un liks pamatu ilgtspējīgai, pārticīgai un mierpilnai Moldovas nākotnei, un tajā tiks atspoguļots Moldovas mērķis paātrināt integrāciju ar Eiropas Savienību.